

klasikan, vulgaran kaj kristanan. Precipe legendoj, vojaĝpriskriboj kaj kronikoj de eŭropaj etnoj estis skribitaj latine. Sed, la influoj de alilingvaj subtavoloj kaŭzis malunuecon de la lingva esprimaspekto, kiu iĝis en la sepa jarcento tiom konfuza, ke necesis du refomoj – *renesancoj* por reveni al la normiga formo. La unua renesanco okazis en la oka kaj naŭa jarcentoj sub regno de Karolo la Granda. Li venigis al sia palatinejo en Akeno elstarajn kristanajn klerulojn kun bona scipovo de la latina lingvo, ekz. Alkuinon el Britio, Paulon Diakonon el Lombardio, Teodulfon el Hispanio, fondante ĉe monaĥejoj bibliotekojn kaj lernejojn, kiuj iĝis gravaj *centroj de klerigo*. La dua renesanco de antikva kulturo okazis dum la regno de Otto la 1-a ĉ. 960. Konscia reveno al la klasika formo samtempe kaŭzis la malaperadon de la vulgara latina lingvo, kiu intertempe tro diferenciĝis de ĝi. Dum la renesancoj, la latina transformiĝis en tipe vehiklan lingvon, kiu estis nenies gepatra, sed servis grandskale kiel interkomprenilo de ĉiuj, kiuj lernis ĝin – do plene en la intencoj de hodiaŭa kompreno de interlingvo. La mezepoka latina lingvo iĝis memstara fenomeno, tamen diferenca de la klasika formo, ĉar ĝi spontanee pliriĉiĝis je tiam bezonataj esprimoj kaj malkomplikiĝis en la stilo. En la mezepoka literaturo svarmas aro da ĝenroj. Krom kristanaj poemoj, legendoj, himnoj kaj sekvencoj temas pri nereligiaj rakontoj, enigmoj, moraligaj poemoj, pri tn. «speguloj», «kvereloj», teatraĵoj, studentaj poeziaĵoj, amkantoj ktp. kiuj ĉiuj pravas, ke la latina lingvo estis spontanea esprimilo.

La humanisma latina lingvo en la 14/15-a ĝis la 17-a jc. reprezentis konscian revenon al la cicerona lingvokoncepto kaj fortan intereson pri klasikaj kulturo kaj klerigo. En lernejoj estis legataj antikvaj aŭtoroj, ĉefe Cicero, Cezaro, Salustio, Vergilio, Ovidio, Horacio. Precipe jezuitoj zorgis pri la aktiva uzo de la latina lingvo, kiu estis instrulingvo en lernejoj kaj universitatoj. Unuflanke oni klopodis pri lingva perfekteco, sed aliflanke oni akceptis neologismojn por krei novan literaturon. Klasikismoj plej bone konserviĝis en scienca terminologio kaj fakaj filozofiaj, pedagogiaj kaj teologiaj verkoj – latine skribis ekz. Nikolao Koperniko, Johano Keplero, Galileo Galilejo, Renato Kartezio, G. W. Lejbnico k.a. La scienca tradicio daŭris ĝis novepoko, la aktiva uzado de la lingvo tamen iompostiome malaperis.

Akoraŭ en la duono de la 19-a jarcento oni prelegis latine en pluraj eŭropaj universitatoj. Tiu ĉi kutimo daŭris ankoraŭ komence de la 20-a jarcento dum solenaĵoj kaj defendoj de sciencaj laboraĵoj ekz. en Kembriĝo, Oksfordo, Budapeŝto, Amsterdamo kaj alie. Kvankam la scienca literaturo ekde la humanisma epoko ekzistis ankaŭ en naciaj lingvoj, kelkaj sciencistoj daŭre skribis latine por esti internacie komprenataj, ekz. Karolo Lineo, Piero Andera Saccardo, Johano Karlo Frederiko Gaŭso. Pri la konservigo de la latina kiel interlingvo oni grave diskutis, ekz. la bibliografio de Stojan el la jaro 1929 nomas 87 verkojn pri tiu ĉi temo kaj ok tiam ekzistantajn latinajn revuojn. Ekzemple George J. Henderson, redaktoro de la latina revuo „Phoenix”, organizis movadon por la aktiva instruado de la latina lingvo en mezlernejoj, samkiel „Verein der Berliner Hochschulelehrer”, organizanta popolajn kursojn de la latina lingvo por granda publiko komence de la 20-a jc.

La novepoka latina lingvo populariĝis: en 1923 estis fondita «Société des études latines» en Parizo, poste «Istituto di studi Romani» en Romo kaj en 1932 «Societas Latina» en Munkeno. Internacian uzadon de la latina lingvo favoris ankaŭ «Société internationale de philologie». La movado por revivigo de la latina lingvo kristaliĝis en la kvardekaj jaroj kaj kondukis en 1956 al la unua kongreso pri la viva latina lingvo en Avinjono, sekvata de multaj aliaj ĝis nun. En 1968 fondita internacia scienca *Academia*